

Elefanten i pannrummet:

Nu börjar den politiska **DRAGKAMPEN** om Energiunionen



Den unga elefanten nere i EU:s pannrum heter *Energiunionen*. Där står den, kraftfull, och pyser ut vatten genom sin snabel. Den kråmar sig, ivrig att dra lasset för den agenda, som Kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker formulerat. Det är bara det, att nu har Bryssels politiker av olika färg vaknat till. De vill alla paxa på jobbet som skötare. För att inte tala om hur EU:s regeringar vill hantera elefanten. Det kan bli rena cirkusen! Text och foto: Bengt Magnusson

ENERGIUNIONEN, inklusive omsorgerna för att säkra leveranserna samt en framtidsblickande policy för klimatarbetet, utgör en av de centrala prioriteringarna för Junckerkommissionen. Men EP:s partigrupper sänder friskt ut sina tolkningar, de Gröna har till och med döpt om projektet till En Grön Energiunion, som du kan läsa om på svenska*.

Och medlemsstaterna distribuerar lika friskt sina positionspapper, ibland i kompanjonskap med varandra, som du nog har sett i DI:s Agenda Energi?

Kommer projektet att lyckas, frågar många. Tja, kanske och troligen, men det beror ju också på hur det definieras och utformas.

Den 25 februari publicerade Kommissionen sitt Meddelande (tyvärr efter pressläggningen av denna artikel). Låt oss försöka bena upp frågan lite granna: Vad lär oss historien, var kommer pengarna in, och vilka effekter får Energiunionen för kraftindustrin och för kunderna?

För mer än 60 år sedan...

Det har gått mer än 60 år sedan Kol- och stålunionen skapades, och 2015 skissar Juncker och hans folk på en plan för en omorganisering av Europas energipolitik. Man vill kickstarta arbetet för en "European Energy union". Undra på det! EU importerar 55 procent

av sitt energibehov, 90 procent av husbeståndet är inte energieffektivt, energins infrastruktur är åldrande och den inre energimarknaden är, om man ska vara snäll, långt ifrån komplett.

Vem frontar?

Man kan pröva projektets bärkraft med att fråga sig, om Energiunionen är en dagslända eller om detta mycket kraftfullt annonserade initiativ från EU-kommissionen förtjänar vår odelade uppmärksamhet, för att inte säga uppskattning.

Vi kan också fråga oss, vad det är för figurer som frontar? Här tycker jag, att vice ordföranden och Energiunionsgeneralen Šefčovič, hittills har imponerat, i vart fall ger han ett intryck av att styra skutan med fast hand. Vi får hoppas att han tagit ut rätt kurs – eller att Juncker gjort det åt honom.

Energikommissionären Arias Cañete kan man i dagsläget vara mindre säker på: han säger väl kloka saker men han låter lite som ett eko av Šefčovič, (som förvisso i något avseende är hans avdelningschef i den helt nya kommissionsstruktur som Juncker har skapat).

Även om erfarenheten lär oss att inte ta till för starka ord om sådana här företeelser – vem vet, vilka nya faktorer som kommer att rubba ritningarna imor-



Jean-Arnold Vinois, före detta avdelningschef i DG Energy men numera dels speciell rådgivare till Kommissionen dels medlem i Notre Europe, en inflytelserik fransk tankesmedja: Jämför med bankunionen!

gon, jämför IS, finanskrisen 2008, Putins kramande av gaskranarna, osv – så är det rimligt att anta, att vi här ser begynnelsen av ett testprojekt, något av EU:s ”vinna eller försvinna”.

Det kan låta hårdtaget, men låt oss sätta in Energiunionen i minst två sammanhang! Vi börjar med *follow the money*:

315 miljarder i fond

För det första, projektet är en prioritet för den så kallade *Juncker Package*, den nya investeringsplanen (även kallad ”Europeiska fonden för strategiska investeringar”). Det handlar om 315 miljarder euro, och Junckers vice ordförande för sysselsättning, tillväxt, investeringar och konkurrenskraft, Jyrki Katainen, håller i pennan.

Om vi ska kunna bedöma huruvida Energiunionen kommer att ”flyga” får vi kika lite på detta. Planen har som bekant tre delar: riskfinansiering, transparent projektplanering, men den ska också bidra till att fördjupa den inre marknaden inom olika områden.

Juncker Package lanserades i mitten av januari, och är det verktyg som ska mobilisera dessa 315 miljarder euro under en treårsperiod, efter mitten av 2015 och efter att ha godkänts av Rådet, dvs medlemsstaterna.

Kommissionen har, med stöd av medlemsstaterna, identifierat 2 000 projekt över hela EU, värda 1,3 biljoner (dvs tusen miljarder) euro i potentiella investeringar. Oberoende experter, kommissionstjänstemän och EIB har ansvarat för detta. Energirelaterade projekt, inte minst smarta elnät, kommer att rankas högt här, vilket innebär stora möjligheter för elbranschens DSO:er.

Vinois träder fram

För det andra har vi frågan om elbranschens struktur och teknik och vilken leveranssäkerhet (*security of supply*) denna kan erbjuda. I vilken grad kommer fokus för elsektorn att förbli på tillförselsidan och inte, som den nya Kommissionen vill, flytta fokus till efterfrågesidan och vad kunderna vill ha – och till vilket pris och med vilka miljökonsekvenser?

Den 28 januari framträdde Jean-Arnold Vinois på en konferens i Bryssel. Hans föredrag ruskade om Bryssels energibyråkrati och kraftindustrins företrädare fick ta sig en allvarlig funderare på sina framtida affärsmodeller och sin roll i det europeiska elpanoramat!

Vinois är inte vem som helst, han var avdelningschef i DG Energy för den interna marknaden, nu pensionerad men fortfarande inflytelserik, kanske ännu mer så nu när han arbetar dels som rådgivare till

Forts →



Maroš Šefčovič, Energiunionens frontfigur och främste "elefantskötare". Foto: EP.

→ Fortsättning från föregående sida

Kommissionen, dels i den tunga tankesmedjan Notre Europe. Han är huvudförfattare till den 160-sidiga rapport som Notre Europe nyligen publicerade: *From the European Energy Community to the Energy Union - A policy proposal for the short and the long term*.

Den finns på nätet**, och det är väl snudd på tjänstefel att inte ta del av den?

30, 10, 10

Analysgruppen lyfter fram 30 områden att bearbeta, tio områden för omedelbara åtgärder och tio långsiktiga strategier, *building blocks*.

De berör områden som förstärkt kundperspektiv, kraftsamling på DSO-sidan ("Det är absurt att det finns fyra olika lobbyorganisationer för elnätssidan i Bryssel!"), en reell utveckling av slutkundsmarknaden, poolande av resurser, en förbättrad market design, och så vidare.

Samt, en fantastisk tanke som Vinois lanserar: en EU-gemensam regulator, tänk Energimarknadsinspektionen uppskalad 28 gånger. Men vilken legal bas skulle en sådan superreglerare ha?

– Jämför med bankunionen, säger Vinois. Den har kommit fram som ett resultat av finanskrisen, på energisidan seglar vi nära en liknande kris!

Ett beslut om en "superregulator" måste beslutas på en kostnads/nyttobas, säger Vinois.

Och vem rattar detta, ACER? Nja, att denna agentur skulle lyckas axla manteln är inte troligt, ACER har ingen hög trovärdighet i den elindustri den ska reglera. Så här säger en av tankesmedjan Bruegels analytiker:

– ACER skulle behöva stärkas upp och utrustas med de rätta verktygen för att kunna övervaka energimarknaden och att uttrycka en trovärdig uppfattning om den.

Cirkeln sluts

Energiunionen och den europeiska energipolitiken har ett gemensamt mål: att främja integrering av energimarknaderna till förmån för medborgarna i Europa och bortom. Frihet från energiotrygghet minskar riskerna för konflikter.

EU handlar om fred, understryker Vinois och hans medförfattare. Och har du sett: därmed är vi tillbaka till Kol- och stålunionen.

I jämförelse med resten av världen har Europa gjort stora investeringar i förnybart och kommer fortsatt göra så. De senaste tio åren har 80 procent av investeringarna gått till förnybart. Detta var beskedet från både IEA och Eurelectric vid ett seminarium i Bryssel om investeringar i elbranschen för några veckor sedan, meddelar Birgitta Resvik i Fortums utmärkta och regelbundet utkommande *Energinyheter****:

– Enligt IEA behövs ytterligare 2,2 miljard miljarder (triljoner) dollar investeras till 2035, dels för att ersätta gamla anläggningar, dels för att fortsätta minskningen av fossilt, dels för att säkerställa att elsystemet fungerar, skriver Resvik. Det handlar inte om att öka elproduktionen utan (enligt Bloomberg) kommer efterfrågan på el ligga konstant kvar på i stort sett samma nivå till 2030.

– 2,2 triljoner dollar, det är en hisnande summa som med aktuella elpriser på marknaden, vilka ligger minst 20 procent under kostnadsnivån för ny produktion, gör att ekvationen blir svår att få ihop.

– En siffra som var ny för mig, fortsätter Resvik, är att 80 procent av alla investeringar i förnybart i EU numera görs av de större kraftbolagen. En tidigare trend har ju varit att många nya mindre aktörer har kommit in på marknaden och stått för merparten av de nya investeringarna i förnybart. Men numera kan vi alltså utläsa att det är en tydlig trend att den överväldigande majoriteten av investerare är från de traditionella bolagen.

Mer om statistiken kan utläsas i Eurelectrics nyligen publicerade rapport: *A Sector in Transformation: Electricity Industry Trends and Figures*****.

Noter:

*Om en grön union läser du på svenska här: http://www.greens-efa.eu/fileadmin/dam/Documents/Policy_papers/Green_Energy_Union/Leaflet_Green_Energy_Union_SE.pdf

** <http://www.delorsinstitute.eu/011-20721-From-the-European-Energy-Community-to-the-Energy-Union.html>

***du hittar nyhetsbrevet här: http://newsletter.fortum.com/x/?S7Y1_Z9ra2xo8L1tDA8n_Oram5OQAA52

****http://www.eurelectric.org/media/161808/electricity-industrytrendsandfigures2015_lr-2015-030-0064-01-e.pdf